

Ljubljana, 10. maj 2023

Komisija Pravičnost in mir ob zbiranju podpisov za podporo Zakonu o pomoči pri prostovoljnem končanju življenja (ZPPKŽ)

Za kulturo spoštovanja vsakega človeškega življenja

Ob zbiranju podpisov za podporo *Zakonu o pomoči pri prostovoljnem končanju življenja* želi *Komisija Pravičnost in mir* pri *Slovenski škofovski konferenci* osvetliti nekatere pomembne vidike glede pomoči trpečim in težko bolnim osebam. *Komisija* je v preteklih letih že pojasnila stališče Katoliške cerkve do evtanazije in zdravniške pomoči pri samomoru.¹

Ob pobudi za sprejem zakona o pomoči pri prostovoljnem končanju življenja se odpirajo nekateri novi vidiki, ki jih želimo še posebej izpostaviti.

Stiske bolnikov

Bolni in trpeči potrebujejo celostno oskrbo in pomoč, saj se lahko znajdejo v hudih stiskah in ne vidijo več smisla svojega obstoja. Bojijo se, da bodo nekoristni, osamljeni ter da ne bodo imeli več nadzora nad seboj. V takem stanju so še posebej ranljivi. Potrebujejo ustrezen odziv družbe in priznanje, da je njihovo življenje dragoceno do zadnjega diha.

Človeško življenje nikdar ne postane »manjvredno«

Ko govorimo o človekovem življenju, ga ne smemo vrednotiti glede na njegovo koristnost, zdravje, sposobnost avtonomnega odločanja ali celo glede na stroške zdravljenja. Vsak človek, ne glede na svoje zdravstveno stanje, ohranja svoje dostojanstvo, ki ga varuje pred tem, da bi kdorkoli lahko posegel v njegovo življenje.

Tudi obdobje umiranja je pomembno obdobje za umirajočega in njegove svojce. Za družbo pa je ključno, da z ustrežno zdravstveno in psihosocialno podporo vsakemu človeku omogoča, da kakovostno preživi zadnje obdobje svojega življenja.

Z uvajanjem razlikovanja med vrednim in nevrednim človeškim življenjem bi pokopali temeljno civilizacijsko pridobitev, ki zagotavlja nedotakljivost vsakega človeškega življenja. Odprl bi se prostor za zlorabe, še posebej za najbolj ranljive osebe.

Odpira se možnost zlorab

Izkušnje iz držav, kjer so uzakonili evtanazijo ali zdravniško pomoč pri samomoru, kažejo, da še tako izpopolnjen zakon ne more preprečiti zlorab. Več raziskav je pokazalo, da so bili številni evtanazirani brez njihove izrecne volje.²

¹ Stališče o evtanaziji, 11. 4. 2001 (<https://katoliska-cerkev.si/stalisce-o-evtanaziji>); Proti nasilnemu končanju življenja, 7. 5. 2019 (<https://katoliska-cerkev.si/proti-nasilnemu-koncanju-zivljenja>).

² Chambaere K, Bilsen J, Cohen J, Onwuteaka-Philipsen BD, Mortier F, Deliens L. Physician-assisted deaths under the euthanasia law in Belgium: a population-based survey. *CMAJ*. 2010;182(9):895-901. doi:10.1503/cmaj.091876.

Poleg tega je očitna logika »spolzkega klanca«, ki v začetku predvideva evtanazijo zgolj v skrajnih primerih, nato pa se pravica razširi na mnogo širšo populacijo.³ Tako je na primer Nizozemska v zadnjem mesecu uzakonila možnost evtanazije za otroke od prvega do dvanajstega leta starosti. V zadnjih letih se povečuje delež evtanaziranih psihiatričnih bolnikov in oseb z demenco.⁴ Poseben problem pa predstavlja povezava med evtanazijo mlajših oseb in transplantacijo njihovih organov.

Avtonomni človek ni izolirano bitje

Predlog zakona utemeljuje pravico do pomoči pri samousmrtitvi na podlagi človekove svobode, v kateri snovalci zakona vidijo temelj človekovega dostojanstva. Iz izkustva vemo, da človek ni izolirano bitje, zato so tudi njegove odločitve vedno vpete v številne odnose. Bolnik je pri svojem odločanju vedno pod vplivom svojega okolja, hkrati pa njegove odločitve vključujejo tudi številne druge – zdravstveno osebje, svojce in širšo družbo.

V trenutkih stiske je treba bolniku prisluhiniti, upoštevati njegove želje in vrednote ter lajšati njegovo trpljenje s pomočjo medicine in s človeško bližino. Podpiramo možnosti, ki jih daje *Zakon o pacientovih pravicah*, da bolnik odloča o poteku svojega zdravljenja in tudi zavrne invazivne terapije, ki jih ne ocenjuje za smiselne.

Ob tem ne smemo pozabiti na zdravnike, medicinske sestre in druge zdravstvene delavce, saj bi uveljavitev takega zakona spremenila temeljno poslanstvo njihovega poklica: namesto da bi reševali življenja in lajšali bolečine, bi se od njih zahtevalo, da pomagajo pri končanju življenja.

Celostna skrb za bolnike

Ob tej priložnosti se zahvaljujemo vsem, ki ste blizu bolnim in trpečim v naši družbi, še posebej svojcem in zdravstvenemu osebju. Zahvaljujemo se požrtvovalnim izvajalcem paliativne oskrbe, ki se trudite za njeno dostopnost v Sloveniji. Želimo, da bi vsak bolnik začutil, da je vreden in da v zadnjih dneh in trenutkih ne bo ostal sam.

Zavzemamo se za celostno paliativno oskrbo, pri kateri se bolnike spremlja telesno, psihološko, socialno in duhovno. Duhovniki in številni sodelavci Karitas že sedaj spremljajo starejše in bolne ter jim nudijo podporo,⁵ medicina pa je tako napredovala, da lahko ob delujočih sistemih dolgotrajne oskrbe in paliative do sprejemljive ravni odpravi ali olajša vsako telesno bolečino.

³ MacKellar, C. (2017). Some Possible Consequences Arising from the Normalisation of Euthanasia in Belgium. In D. Jones, C. Gastmans, & C. MacKellar (Eds.), *Euthanasia and Assisted Suicide: Lessons from Belgium* (Cambridge Bioethics and Law, pp. 217-218). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/9781108182799.014

⁴ Lemmens, W. (2017). Psychiatric Patients and the Culture of Euthanasia in Belgium. In D. Jones, C. Gastmans, & C. MacKellar (Eds.), *Euthanasia and Assisted Suicide: Lessons from Belgium* (Cambridge Bioethics and Law, pp. 235-257). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/9781108182799.016

⁵ Po podatkih Slovenske Karitas je bilo v letu 2022 v svetovanje in skupine vključenih 2.265 starejših oseb, 36.948 je bilo deležnih obiskov prostovoljcev na domu, v bolnici, v domovih za starejše ali pa so se udeležili družabnih srečanj za starejše, 468 starejših oziroma njihovih svojcev si je sposodilo ortopedske oziroma zdravstvene pripomočke. 244 starejših pa je bilo deležnih večjih in rednih pomoči v gospodinjstvu. V Cerkvi 11 cerkvenih domov za starejše, kjer se v večjem ali manjšem obsegu izvaja tudi duhovna in paliativna oskrba. Vsi domovi v Sloveniji, javni in zasebni, imajo zagotovljeno duhovno oskrbo, če njihovi varovanci to želijo. V vsaki župniji so enkrat mesečno nepokretni starejši lahko deležni obiska in duhovne oskrbe na domu.

Prikrit pritisk k predčasnemu končanju življenja

Komisija Pravičnost in mir ugotavlja, da predlog zakona z namenom, da ublaži trpljenje redkim posameznikom, prinaša številne nove probleme za širšo družbo in skrite pasti ter na področju človeškega življenja odpira možnosti za zlorabe.

Opozarjamo na nevarnost, da se bo s sprejemom zakona radikalno spremenila kultura vrednotenja človeškega življenja. Posebej imamo v mislih prikrit pritisk k predčasnemu končanju življenja, saj bi ostareli, bolni in ranljivi lahko začeli čutiti možnost ali celo dolžnost, naj sami končajo svoje življenje in s tem »razbremenijo« svoje bližnje in vse, ki skrbijo zanje v času ranljivosti.

Vse državljanke in državljane Republike Slovenije vabimo k ustvarjanju pogojev, v katerih bo vsak človek ob koncu svojega življenja deležen ustrezne oskrbe, lajšanja bolečin in človeške bližine.

*Komisija Pravičnost in mir pri
Slovenski škofovski konferenci*